

Index rodovej rovnosti je jedinečný nástroj na zachytenie komplexnosti otázky rodovej rovnosti a jej premietnutie do jednoduchého a zrozumiteľného meradla. Vychádza z politického rámca EÚ a pomáha sledovať napredovanie v oblasti rodovej rovnosti v celej Európskej únii.

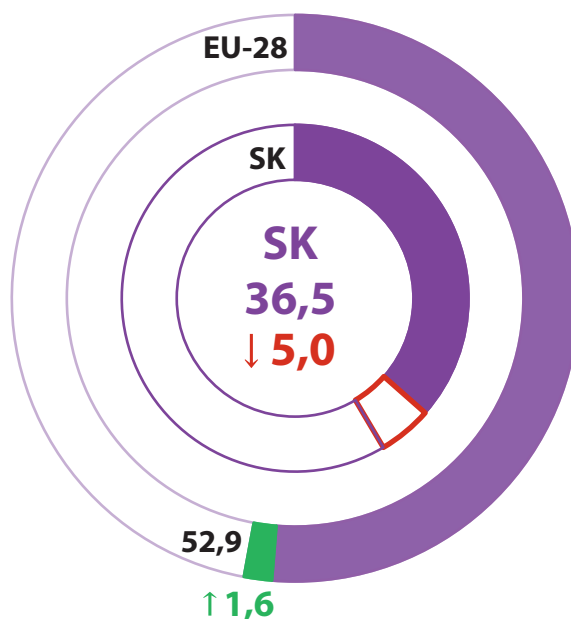
Index rodovej rovnosti sa skladá zo šiestich hlavných oblastí (práca, peniaze, znalosti, čas, moc a zdravie) a dvoch vedľajších oblastí (násilie a prelínajúce sa nerovnosti). Indexom rodovej rovnosti sa členskému štátu priradia body od 1 pri úplnej nerovnosti po 100 pri úplnej rovnosti. Meria nielen rodové rozdiely medzi ženami a mužmi, ale zohľadňuje aj súvislosti týkajúce sa krajiny a rôzne úrovne v dosahovaní cieľov, ktoré členské štáty zaznamenali v rôznych oblastiach. Vysoké celkové skóre odráža malé (alebo žiadne) rodové rozdiely, a teda aj dobrú situáciu pre všetkých (napr. vysoká účasť žien a mužov v zamestnaní).

Index rodovej rovnosti 2015 meria ako ďaleko (alebo blízko) sa EÚ a jej členské štáty nachádzali od dosiahnutia rodovej rovnosti žien a mužov v rokoch 2005, 2010 a 2012 ⁽¹⁾. Poskytuje výsledky pre každú oblasť a podoblasť. Predstavuje zároveň aj prvý pokus o výpočet súhrnného meradla násilia páchaného na ženách.

Pokrok v rodovej rovnosti na Slovensku od roku 2005

S dosiahnutým skóre **36,5 zo 100** a poklesom o 5 bodov Slovensko zaostáva za priemerom v EÚ-28. Nedostatočné zastúpenie žien v oblasti moci sa zvýšilo, najmä v ekonomickej oblasti. Nerovnomerné rozdelenie času venovaného starostlivosti o deti a domácim prácam medzi ženami a mužmi pretrváva, pričom došlo k skráteniu času, ktorý venuje celá populácia rekreačným a dobrovoľným aktivitám, čo má vážne dôsledky na rovnováhu medzi prácou a súkromným životom.

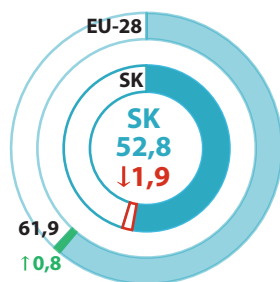
Významný pokrok je viditeľný v oblasti peňazí s výrazným nárastom príjmov. Tento nárast je u žien relatívne vyšší. Rodové rozdiely však v tejto oblasti sú aj naďalej veľké, ako aj v oblasti práce. Rodová rovnosť vo vzdelávaní je aj naďalej pálčivou témou. Napriek zjavnému pokroku v dosiahnutom vzdelaní účasť na celoživotnom vzdelávaní klesla v prípade celej populácie. Odrazilo sa to v poklese skóre v oblasti znalostí. Skóre rodovej rovnosti v oblasti zdravia je vysoké, poukazuje na dobrú rodovú rovnováhu v prístupe k službám a celkovému zdravotnému stavu. Dôležité rozdiely medzi ženami a mužmi, pokiaľ ide o správanie týkajúce sa zdravia, budú pridané do indexu rodovej rovnosti v budúcnosti na účely poskytnutia kompletného obrazu o rodovej rovnosti v tejto oblasti.

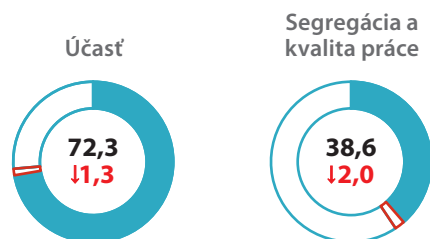
⁽¹⁾ Index rodovej rovnosti je založený na údajoch Eurostatu (zisťovanie pracovných síl EÚ, zisťovanie štruktúry príjmov, štatistika EÚ o príjmoch a životných podmienkach, demografická štatistika), údajoch z dotazníkov organizácií UNESCO/OECD/Eurostat týkajúcich sa štatistiky vzdelávania, z Európskeho prieskumu pracovných podmienok, ktorý uskutočňuje nadácia Eurofound, databázy Komisie WMID týkajúcej mužov a žien v rozhodovaní a prieskumu agentúry FRA o násilí páchanom na ženách.

Práca

Oblasť práce

Podoblasti

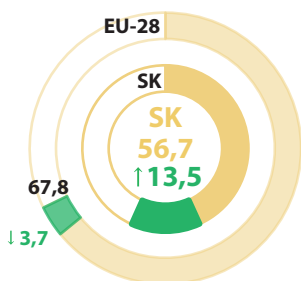
Skóre v oblasti práce zostalo na stabilnej úrovni od roku 2005, hoci nastali isté menšie negatívne zmeny a pretrvávajú značné rodové rozdiely. Slovensko je v tejto oblasti hlboko pod úrovňou EÚ-28.

Všeobecná miera zamestnanosti žien (57 % v roku 2012) je oveľa nižšia, ako stanovuje cieľ stratégie Európa 2020, a to 75 % zamestnanej dospeléj populácie (vo veku 20 – 64 rokov). Okrem toho v prípade tradičnej miery zamestnanosti sa počíta počet osôb s prácou a maskuje sa tendencia u žien pracovať na kratší pracovný čas. Ak sa počíta počet odpracovaných hodín, zamestnanosť žien vyjadrená v ekvivalentoch plného pracovného času na Slovensku klesá na 42 % (v porovnaní s 58 % u mužov).

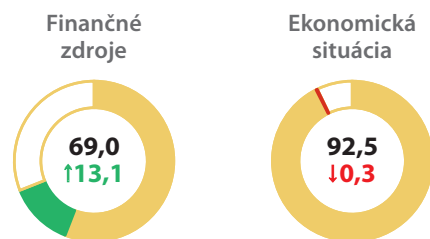
V podoblasti segregácie a kvality práce sa možnosť vziať si jednu alebo dve hodiny voľna počas pracovnej doby podstatne zvýšila. Rodovo segregovaný trh práce však pretrváva v súčasnosti tak v prípade žien, ako aj mužov, keďže päťkrát viac žien než mužov pracuje v školstve, v oblasti činností týkajúcich sa zdravia ľudí a sociálnej práce v roku 2012 (25 % žien oproti 5 % mužov).

Peniaze

Oblasť peňazí

Podoblasti

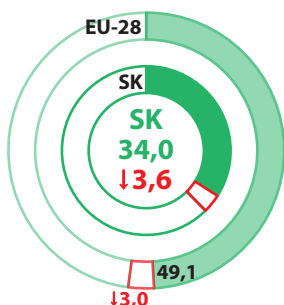
S nárastom skóre o 13,5 bodov sú peniaze oblasťou, v ktorej sa dosiahlo najväčšie zlepšenie od roku 2005, najmä v dôsledku pozitívnych zmien v podoblasti finančných zdrojov.

Od roku 2005 sa príjmy viac než zdvojnásobili, pričom v prípade celkovej populácie sa príjmy zvýšili o 25 % a o 31 % v prípade žien. Napriek tomu ženy majú naďalej ťažší prístup k finančným a ekonomickým zdrojom. Zarábajú menej ako muži a majú nižší príjem vrátane dôchodkov. Stieranie rodových rozdielov v zárobkoch a príjmoch napreduje len veľmi pomaly. Hospodárska situácia (so zreteľom na riziko chudoby a nerovnosti v rozdelení bohatstva medzi obyvateľstvom) je pozitívna a jej skóre neustále rastie od roku 2005, pričom je riziko chudoby obmedzené.

Táto oblasť je zameraná na pochopenie rozdielov v distribúcii peňažných zdrojov medzi ženami a mužmi. Je to náročná úloha, pretože ukazovatele príjmov a chudoby sa vypočítavajú na úrovni domácnosti. Predpokladá sa, že ekonomická situácia žien a mužov žijúcich v jednej domácnosti je rovnaká, a z tohto dôvodu sa neprejavujú takmer žiadne rozdiely v chudobe a na úrovni príjmu domácnosti. Meranie dostupnosti zdrojov na úrovni jednotlivca by mohlo priniesť lepšie rodovo citlivé informácie a reálnejšie by odzrkadlilo situáciu v príjmoch medzi príslušníkmi rodiny.

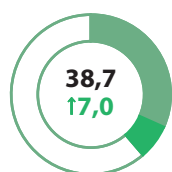
Znalosti

Oblasť znalostí

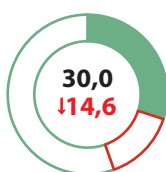

Podoblasti

Dosiahnuté vzdelanie a segregácia

Celoživotné vzdelávanie

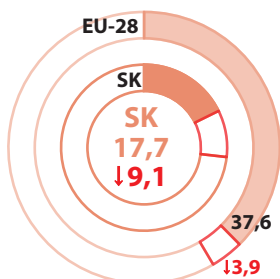
Skóre Slovenska v oblasti znalostí mierne kleslo od roku 2005 a stále ani zďaleka nedosahuje priemer EÚ-28.

Úroveň dosiahnutého vzdelania sa viditeľne zvýšila: podiel žien s ukončeným terciárnym vzdelaním sa takmer zdvojnásobil (nárast z 10 % na 18 % od roku 2005), čím sa rodový rozdiel obrátil. Zatiaľ čo v roku 2005 bolo viac mužov ako žien s vysokoškolským vzdelaním, teraz je tomu naopak. Segregácia študijných odborov pretrváva: viac žien ako mužov študuje v odvetviach, ktoré sa tradične považujú za „ženské“, ako napríklad vzdelávanie, zdravotníctvo a sociálna starostlivosť a humanitné a spoločenské vedy (47 % oproti 24 %). Rodová segregácia na všetkých úrovniach vzdelávania vedie k pracovnej segregácii a následne ovplyvňuje budúce kariérne možnosti žien a mužov.

Skóre v oblasti celoživotného vzdelávania značne kleslo v prípade žien aj mužov, keďže miera účasti klesla zo 16 % na 12 % v prípade celej populácie. V súvislosti s rýchlymi technologickými zmenami a transformáciou trhu práce má celoživotné vzdelávanie zásadný význam tak pre ženy, ako aj pre mužov.

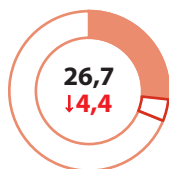
Čas

Oblasť času

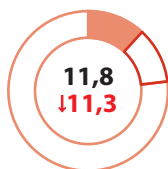

Podoblasti

Starostlivosť

Sociálne aktivity

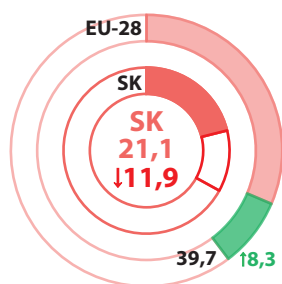
Najnižšie skóre v indexe rodovej rovnosti dosiahlo Slovensko v oblasti času (17,7 zo 100). Najpodstatnejšie problémy pretrvávajú v otázkach času vyhradeného na starostlivosť, ako aj na sociálne aktivity u žien a mužov.

Na Slovensku 62 % žien v porovnaní s len 8 % mužov varí a vykonáva domáce práce najmenej 1 hodinu denne alebo viac. Ženy stále preberajú oveľa väčšiu zodpovednosť za starostlivosť o rodinu. Celá populácia však venuje čoraz menej času sociálnym aktivitám, ako napríklad športové, kultúrne, charitatívne a dobrovoľnícke aktivity.

Osobný čas strávený povinnosťami súvisiacimi so starostlivosťou má významný vplyv na možnosti zamestnania žien a na ich ekonomickú nezávislosť. Zistenia opätovne potvrdzujú význam opatrení na dosiahnutie lepšej rovnováhy medzi prácou a súkromným životom v prípade žien aj mužov, ako napr. pružné formy organizácie práce a vhodná ponuka cenovo dostupných a vysoko kvalitných služieb starostlivosti o deti a iné závislé osoby. Muži by sa mali nabádať k tomu, aby prevzali väčšiu zodpovednosť za domácnosť a starostlivosť o deti (napr. prostredníctvom rodičovskej dovolenky).

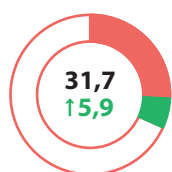
Moc

Oblasť moci

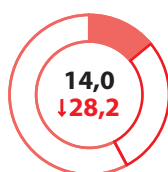

Podoblasti

Politická

Ekonomická

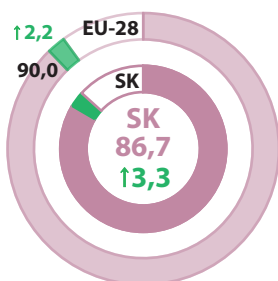
Moc je ďalšou oblasťou, v ktorej má Slovensko pred sebou ešte dlhú cestu smerom k rodovej rovnosti. Aj keď rozdelenie politickej moci v roku 2012 je o niečo viac rodovo vyvážené ako v roku 2005, v ekonomickej sfére vidno značný pokles.

K poklesu v podoblasti ekonomickej moc došlo v dôsledku vytratenia sa žien z kľúčového rozhodovacieho orgánu centrálnej banky v roku 2012, pričom v roku 2005 tvorili 33 % jej členov. Aj keď mierny pokrok vidno vo vrcholových orgánoch najväčších spoločností (ženy teraz predstavujú 14 % ich členov v porovnaní s 11 % v roku 2005), sú stále vo veľkej miere nedostatočne zastúpené v ekonomickej sfére.

V posledných rokoch opatrenia uplatňované v členských štátoch a špeciálne zamerané iniciatívy na úrovni EÚ, ako napr. smernica o zlepšení rodovej vyváženosti medzi nevykonnými riadiacimi pracovníkmi, prispeli k významnému zlepšeniu prístupu žien na vedúcich pozíciách v podnikovom sektore. Na zmenu podnikovej kultúry je však potrebná širšia verejná diskusia a zvyšovanie informovanosti. Dlhý pracovný čas a fyzická prítomnosť v práci spolu s tradičným mužským štýlom vedenia a nedostatočná transparentnosť postupov prijímania do zamestnania a povýšenia zvyšujú mužov a posilňujú rodové nerovnosti.

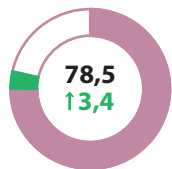
Zdravie

Oblasť zdravia

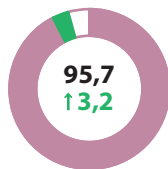

Podoblasti

Stav

Prístup

Zdravie priamo súvisí nielen s pohodou v personálnej, sociálnej a ekonomickej oblasti, ale aj s ľudskou dôstojnosťou a fyzickou integritou. Aktuálne index odráža dva aspekty: zdravotný stav a prístup k službám. V tejto súvislosti sa v prípade žien a mužov na Slovensku a v širšom meradle v EÚ-28 dosiahli dobré výsledky s malými rodovými nerovnosťami.

K nárastu skóre na Slovensku prispela skutočnosť, že Slováci, ženy aj muži, majú lepší prístup k službám lekárskej a zubnej starostlivosti, ako aj ich subjektívne vnímanie, že sa cítia zdraví. Počet zdravých rokov sa však znížil tak u žien, ako aj u mužov.

Výsledky v oblasti rodových nerovností by mohli byť podhodnotené, pretože meranie v súčasnosti nezahŕňa rozdiely v správaní týkajúcom sa zdravia vzhľadom na nedostupnosť vhodných ukazovateľov a dostupných údajov. Správanie a životný štýl žien a mužov sa líši podľa výskytu tradičných rodových úloh, a preto je veľmi dôležité zachytiť rozdiely správania súvisiace s rodom, ktoré stoja za nerovnosťami v oblasti zdravia.

Index rodovej rovnosti 2015: Vedľajšie oblasti

Násilie

Na základe prieskumu agentúry FRA o násilí páchanom na ženách a údajov Eurobarometra o rodovej rovnosti predstavuje index rodovej rovnosti roku 2015 možné súhrnné meradlo násilia páchaného na ženách. Zároveň analyzuje postoje voči násiliu páchanému na ženách, zvyšovanie úrovni informovanosti, ako aj dôveru v policajné a justičné orgány. Z analýzy vyplýva, že v krajinách, ktoré majú vyššie skóre v indexe rodovej rovnosti, ženy častejšie oznamujú, že sú vystavené násiliu. Na Slovensku je úroveň oznamovania násilia páchaného na ženách nad priemerom EÚ-28. V roku 2010 vedelo 41 % populácie aspoň o jednom prípade domáceho násilia a až 5 % populácie považuje násilie páchané na ženách za akceptovateľné, zatiaľ čo len 32 %, resp. 47 % populácie má dôveru v justičný systém a políciu.

Závazok EÚ a jej členských štátov odstrániť násilie páchané na ženách je potrebné podporiť systematicky získavanými porovnateľnými a harmonizovanými údajmi.

Prelínajúce sa nerovnosti

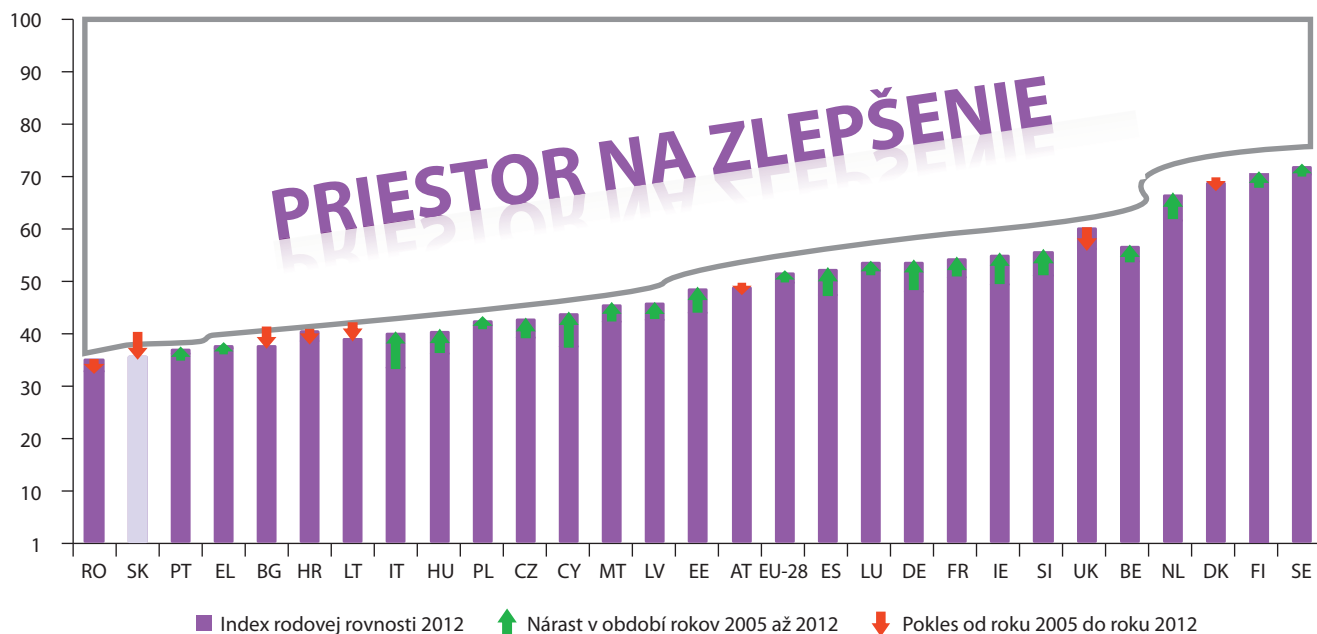

Dôležité je uvedomiť si, že ženy ani muži nie sú homogénne skupiny. V oblasti prelínajúcich sa nerovností sa posudzuje, ako sa aspekty súvisiace s rodom prelínajú s inými aspektmi, na ktoré môžu mať vplyv životné skúsenosti žien a mužov. V správe sa analyzujú a porovnávajú rodové rozdiely v zamestnanosti v dvoch vekových skupinách (15 – 54, 55 – 64) u pracovnej sily so zahraničným pôvodom a u domácich pracujúcich a nakoniec u osamelých rodičov a slobodných bez detí.

Na Slovensku najvýraznejší rozdiel existuje medzi staršími a mladšími jednotlivcami, keďže miera zamestnanosti u starších je o 20 percentuálnych bodov nižšia ako u mladších a rodový rozdiel je značný. Veľmi dôležité je porozumieť faktorom súvisiacim s prepojením rodovej a vekovej diskriminácie, najmä pri riešení chudoby medzi staršími ženami. Ďalšia aktualizácia indexu rodovej rovnosti sa zameria na prelínajúce sa nerovnosti podrobnejšie.

Index rodovej rovnosti 2015

Po prvýkrát v Európskej únii sa pri indexe stanovili časové rady na monitorovanie rodovej rovnosti v priebehu niekoľkých rokov. Výsledky ukazujú, že na Slovensko čaká ešte veľa práce na ceste k dosiahnutiu rodovej rovnosti a že existuje veľký priestor na zlepšenie. V záujme dosiahnutia rodovej rovnosti na Slovensku a v krajinách EÚ-28 je potrebný cielenejší a holistický prístup k rodovej rovnosti.

Osobitosti a výhody indexu rodovej rovnosti

Index rodovej rovnosti:

- umožňuje sledovať pokrok v rodovej rovnosti v rámci EÚ aj z časového hľadiska,
- poskytuje podporu rozhodujúcim činiteľom pri posudzovaní napredovania jednotlivých členských štátov v otázkach rodovej rovnosti,
- poukazuje na rozdiely vo výstupoch EÚ a vnútroštátnych politík v prípade žien a mužov,
- umožňuje zmysluplnú rodovú analýzu a porovnania medzi jednotlivými politickými oblasťami,
- podporuje rozvoj a uplatňovanie politických stratégií a právnych predpisov v oblasti rodovej rovnosti,
- prispieva k zvýšeniu informovanosti rozhodujúcich činiteľov a verejnosti o pokroku a otázkach spojených s uplatňovaním európskych politík rodovej rovnosti,
- poukazuje na chýbajúce údaje a vyzýva k poskytovaniu harmonizovaných, porovnateľných a spoľahlivých informácií rozlíšených podľa pohlavia a dostupných všetkým členským štátom.

Európsky inštitút pre rodovú rovnosť

Európsky inštitút pre rodovú rovnosť (EIGE) je znalostné centrum EÚ v oblasti rodovej rovnosti. EIGE poskytuje tvorcom a tvorkyniam politík, ako aj príslušným inštitúciám špecifické odborné znalosti a spoľahlivé porovnateľné údaje o rodovej rovnosti. Prispieva tak k ich snahe o to, aby sa rovnosť žien a mužov stala skutočnosťou pre všetkých v Európe.

Ďalšie informácie nájdete:

<http://eige.europa.eu>

<http://www.twitter.com/eurogender>

<http://www.facebook.com/eige.europa.eu>

<http://www.youtube.com/eurogender>

<http://eurogender.eige.europa.eu>

Európsky inštitút pre rodovú rovnosť, EIGE
Gedimino pr. 16
LT-01103 Vilnius
LITVA/LITHUANIA
Tel. +370 52157444
E-mail: eige.sec@eige.europa.eu

PDF	MH-01-16-061-SK-N	10.2839/062114	978-92-9218-934-1
Print	MH-01-16-061-SK-C	10.2839/60847	978-92-9218-935-8